

Voorwoord

Dik Verkuil beschrijft de geschiedenis van de totstandkoming van het CDA met een treffende titel: "Een positieve grondhouding". Die was er inderdaad:

– vanuit de kerkelijke oecumene: de "18" in de jaren zestig; naar het nu lijkt hopeeloos verzand;

– vanuit de politiek: ook de "18" aan het eind van de jaren zestig, die wél slaagden in het bieden van uitzicht op een *politieke* oecumene: het CDA.

Dat lukte omdat de christen-democraten erin slaagden zich te verenigen op politieke uitgangspunten met een duidelijk evangelisch gehalte: gerechtigheid, solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid, rentmeesterschap. Politieke uitgangspunten die zeer toepasbaar waren op de problemen van de jaren tachtig en, naar het zich laat aanzien, van de jaren negentig. De overeenstemming over die politieke beginselen doorbrak de traditionele scheidslijnen tussen KVP, ARP en CHU, zij het voorbereid door jarenlange samenwerking in vele coalitiekabinetten.

Daarnaast bracht de feitelijke politiek de intrinsieke zwakte van verdeelde christen-democraten aan het licht. In 1973 werden de KVP en ARP wél toegelaten tot het kabinet-Den Uyl, de CHU niet; voor de socialisten: dineren à la carte. In 1977 wilde de PvdA opnieuw een keuze maken uit Andriessen, Aantjes en Kruisinga; twee van de drie wel, een derde was teveel.

Van Agt heeft dat dilemma politiek doorbroken, Rijpstra – "wij horen bij elkaar" – emotioneel. Zo kwam het CDA tot stand.

De voorbereiding heeft vele jaren in beslag genomen. De eerste jaren riepen de leden van ARP en CHU tot hun partijleiding: "Niet zo snel, wij zijn nog niet zover!" De KVP was ongeduldig. De laatste jaren riepen vrijwel alle leden: "Schiet eens op in Den Haag; plaatselijk en provinciaal zijn we allang klaar."

Achteraf gezien was dit de juiste volgorde en het juiste tempo. Leiding en leden moeten in wisselwerking samen beslissen. Op een splinter na is dat gelukt.

Verkuil neemt ons op boeiende wijze opnieuw mee op die reis van vele jaren. Voor mij was het lezen van het concept een omzien in verwondering en dankbaarheid.

J. de Koning

